

en la seva cèlebre novel·la, a.1862. *L'Orfeneta de Menargues o Catalunya agonitzant*. I és aquesta la forma que s'ha expandit a altres comarques: *Can Menargues*, mas en el Gironès (XLIV, 153).

MENCIONS ANT. 1165: *Meranges* forma ben transmesa, en una butlla del Papa (Kehr, *Papsturk.* p. 411); 1166: *Merâneges* (Z.Rocafort, *GGC*, p.87).

Des de 1168 ja apareix sempre en la forma avui més popular. 1168: «decimum --- in *Menarges*, de ovibus ---» (*Cart.* Tavèrnoles, 153.17); 1180, 1193 i 1210: id. (Kehr, o.c. 498, 549; *BABL* IV, 306); 1212: «villam de *Menargis*» (MiretS., *Castellbò* 175; cf. *BABL* IV, 34); 1213 i 1216: *Menarges* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 459; MiretS., *Templ.* 350); 1273: *Menargues* (Cubells, *RHisp.* xxxvii, 184); 1276: «hominibus --- *Menargues*» (Soldevila, *Pere el Gran* III, p. 476); en la *Crònica* de Jaume I, *Menargues* (Ag., p.66); 1281: «hominibus universitatum villarum *Balaguerii, Albesie et Menargiarum*» (MiretS., *Templ.* p. 555); 1282: *Menarguiis* (*BABL* VII, 356); 1359: «*Menargues*» (CoDoACA XII § 27).

En conclusió, totes les mencions antigues concorden (ateses les llatinitzacions) en una forma *Menargues*, sense la -ns; excepció única i ben tardana seria «universitas de *Menarguens*», que Lladonosa atribueix a un doc. de 1491 (en el llibre sobre *Montsuar*, p. xxx), i encara sospito que no deu ser exacta, perquè aquest autor retoca sovint les formes dels noms quan es tracta simplement d'una dada d'aplicació històrica: l'única dada segura de la forma alterada, és en un segell municipal, *MENARGUENS*, del S. XVIII (*GGC*).

Més estranya és una altra forma excepcional: 1163: *Mesangues* (Font i Rius, *Cartas de Pobl. y F.* § 123). Però essent excepcional tenim dret a considerar-la si sigui espúria,² sigui alterada fonèticament,³ per més que el mateix Font llegeixi també en un doc. de 1146: «te. de *Balager* usque ad te. de *Mesanicos*» (o.c. § 63).

ETIM. En tot cas, desestimant aquestes formes excepcionals, les dues més antigues, *Merânegues* i *Merangues* ens duen planerament a un ètimon MARIANICAS, que és dels que s'imposen: VILLAS MARIANICAS 'masies d'un MARIUS', un de tants noms de predis o possessions romanes, derivats d'un NP llatí tan conegut com MARIUS (com ja vaig dir, en *E.T.C.* I, 236, 221); formació paral·lela als *Sobrànigues*, *Miànigues* (SUPERIANICAS, LIMINIANICAS) estudiats per Aebischer (*Top.* 131, 100).

El nostre és paral·lel al MARIANICOS, masculí plural, que ha donat el nom del poble pirinenc de *Meranges*, a Cerdanya (infra, amb el retoc que hi he fet); només és que davant -U masculí la norma fonètica catalana condueix al resultat -gē: com en *MEDICU metge*, *VIATICU /viatge* (i tots els en -atge), *MONICU > monge (monjo)*; mentre que davant la terminació femenina -CA havia de restar -ga, -gas, com en *MANICA > mànega, càrrega, llèmena* etc., sense síncope de

la interna.

Després, des de la segona meitat del S.XII, s'hi produí la metàtesi en *Menàregues*, d'on *Menargues*, induïda, més que més, per la influència dels innumbrables derivats de *menar* i de *mena*. D'aquí també finalment la forma de *un menargues* 'home deixat', amb floreig verbal, que documenta *AlcM* dialectalment; i que jo explico en *DECat.* v, 571a49).

No hi ha altra etim. concebible, ni n'ha proposada cap ningú, per tant no ens caldrà refutar-ne; faré només l'excepció d'una que pogués suscitar en algú la rara variant en -s- del S. XII, imaginant que pugui venir de -ANICAS amb un NP romà diferent, amb sibilant; però és que no n'hi hauria cap que s'hi prestés certament: impossible partir de MAXIMUS o -MIUS, (que haurien donat descendents en -š- i -m-), ni dels rars MASSIUS (que també faria -š), o MASINUS (Skok, p.106), que hauria donat -seny- amb -r̄ palatal i no susceptible de síncope.

¹ Gentilici *menarguins*, (rarament *menarguerins*, a Alfarràs).— ² Notem que aquesta carta sembla haver estat provisional o mal transmesa, perquè hagué de ser renovada o rectificada en la carta definitiva, atorgada per Jaume I, l'a. 1270.— ³ És sabut que en aquests segles el rotacisme de la -s- és un fet dialectal freqüent, com demostro en *E.T.C.* I, 33ss., 61ss.; i en el pròleg fonètic a l'ed. de les *Vides*, d'on per altra banda nombroses ultracorreccions de r > z. Que és el que ha de ser això.

Menat, V. *Sentmenat* *Menatxes*, V. *Men-*

MENAURÍ

Llogaret pallarès, a la vall d'Àssua, agregat a Llessui; en visitar-lo, pel febrer de 1955, en companyia d'en Joan Lluís Pallarès, en ocasió de les enquestes, ho pronunciaren *meneuri*, i explicaven: «tots sabem que això havia estat un poble», per més que ja quedava reduït a una grossa masada. Com a 'poblet' dona *Menaurí* el Nomencl. de Lleida, *A.P.T.*, agre. a Llessui.

MENCIONS ANT., en el Capbreu de 1645, que es guarda a Rialb, apareix primer *Menori* (P^o 10r^o); i després *Benaurí* (P^o 40r): fent capmàs de les dues formes i de la moderna, compremem que tot ve de *menauri*, si bé amb dissimilació en la 2^a, a la manera de MERENDARE > *berenar*, o de MUNO pre-romà > cat. *bony*. Llavors, encara que llegim *Branauri* en *Spill* de Castellbò de l'a. 1518 (P^o 110, s.v. Llessui), deduím que aquesta variant amb r ha de sortir de *Menaurí* amb m- dissimilada i repercussió de la r.

Com que en aquesta comarca dominen en franca majoria els NLL pre-romans, sobretot bascoïdes, havíem fet diverses conjectures etimològiques per aquesta banda (V. infra), que restaven molt forçades; major-